

antaglig — även om han synes underskatta eller i varje fall ej framhåller den storleksordning, som kan bliva erforderlig för att garantera full sysselsättning. Tyvär berör han knappast de problem, som en sådan upplåning aktualiserar.

En sak är att tillfälligt underbalansera budgeten under en lågkonjunktur i hopp att kunna amortera lånen under följande högkonjunktur; en annan är att räkna med en så gott som permanent underbalansering av budgeten. Även om de lån, som på så sätt upptagas, ej reellt belasta framtiden, kommer deras förräntning dock att ställa allt större krav på skatteapparaten — särskilt som flertalet länder redan som följd av kriget komma att uppvisa enorma statsskulder. Det är också skillnad mellan att under en lågkonjunktur företaga investeringar, som visserligen ej äro omedelbart behövliga men kunna antagas bliva detta inom en ej alltför avlägsen framtid, och att kontinuerligt göra utgifter, vars berättigande mindre ligger i de värden de direkt skapa än i de köpkraftstillskott de medföra. Även om man kan säga, att tillgångar, som skapas genom att sysslolösa produktionsfaktorer tagas i anspråk, ej reellt kosta något, hindrar detta ej, att dessa faktorer böra utnyttjas på ändamålsenligast möjliga sätt. Det synes därför ej möjligt, att som A. H. förutsätter begränsa upplåningen till löpande utgifter, anskaffandet av tillgångar för försvarets, hälsovårdens, undervisningens etc. behov samt investeringar i järnvägar, »Public Utilities» o. dyl., utan det allmänna måste i långt större utsträckning övertaga räntabla investeringar. Anser man, att dess uppgift bör vara att medelst stora investeringar bevara full sysselsättning, är det knappast logiskt att vilja begränsa dessa till en mindre krets av objekt. Graden av det allmännas affärsskicklighet blir här ej av avgörande betydelse, då det i ett samhälle med outnyttjad produktionskapacitet är bättre att någon gång felinvestera än överhuvudtaget ej investera.

Carsten Welinder.

August Lösch: DIE RAUMLICHE ORDNUNG DER WIRTSCHAFT. Gustav Fischer, Jena 1940. 348 S.

Den videnskabelige Behandling af de Spørgsmaal, der knytter sig til Dan- nelsen af økonomiske Regioner og til de interregionale Relationer, har faaet fornyet Aktualitet i Tyskland, hvad der ikke er forblevet uden Indflydelse paa den tyske økonomiske Litteratur, som ser Dagens Lys i disse Aar. Mens man andre Steder fortrinsvis beskæftiger sig med Økonomiens Tidsdimen- sion, har der i Tyskland meldt sig et praktisk-politisk Behov for en Teori om Økonomiens Rumdimension. Planen til den foreliggende Bog blev lagt for ca. 10 Aar siden, men som Forfatteren selv siger i Forordet: »Damals konnte ich nicht ahnen, welche praktische Interesse diese Fragen heute finden würden, noch, dass die Grundhaltung des Buches, sein Bekenntnis zum Bodenständigen im weitesten Sinn, wofür ich damals noch glaubte kämpfen zu müssen, sich inzwischen so vollständig würde durchgesetzt haben«. Det er saaledes ikke uden en vis politisk Bekendelse, Forfatteren er gaaet til Værket.

Resultatet er blevet et Systemværk i Ordets egentligste Forstand, der tager sit Udgangspunkt i den i sin Oprindelse tyske »Standort-Lehre« og fører

antaglig — även om han synes underskatta eller i varje fall ej framhåller den storleksordning, som kan bliva erforderlig för att garantera full sysselsättning. Tyvär berör han knappast de problem, som en sådan upplåning aktualiserar.

En sak är att tillfälligt underbalansera budgeten under en lågkonjunktur i hopp att kunna amortera lånen under följande högkonjunktur; en annan är att räkna med en så gott som permanent underbalansering av budgeten. Även om de lån, som på så sätt upptagas, ej reellt belasta framtiden, kommer deras förräntning dock att ställa allt större krav på skatteapparaten — särskilt som flertalet länder redan som följd av kriget komma att uppvisa enorma statsskulder. Det är också skillnad mellan att under en lågkonjunktur företaga investeringar, som visserligen ej äro omedelbart behövliga men kunna antagas bliva detta inom en ej alltför avlägsen framtid, och att kontinuerligt göra utgifter, vars berättigande mindre ligger i de värden de direkt skapa än i de köpkraftstillskott de medföra. Även om man kan säga, att tillgångar, som skapas genom att sysslolösa produktionsfaktorer tagas i anspråk, ej reellt kosta något, hindrar detta ej, att dessa faktorer böra utnyttjas på ändamålsenligast möjliga sätt. Det synes därför ej möjligt, att som A. H. förutsätter begränsa upplåningen till löpande utgifter, anskaffandet av tillgångar för försvarets, hälsovårdens, undervisningens etc. behov samt investeringar i järnvägar, »Public Utilities» o. dyl., utan det allmänna måste i långt större utsträckning övertaga räntabla investeringar. Anser man, att dess uppgift bör vara att medelst stora investeringar bevara full sysselsättning, är det knappast logiskt att vilja begränsa dessa till en mindre krets av objekt. Graden av det allmännas affärsskicklighet blir här ej av avgörande betydelse, då det i ett samhälle med outnyttjad produktionskapacitet är bättre att någon gång felinvestera än överhuvudtaget ej investera.

Carsten Welinder.

August Lösch: DIE RAUMLICHE ORDNUNG DER WIRTSCHAFT. Gustav Fischer, Jena 1940. 348 S.

Den videnskabelige Behandling af de Spørgsmaal, der knytter sig til Dan- nelsen af økonomiske Regioner og til de interregionale Relationer, har faaet fornyet Aktualitet i Tyskland, hvad der ikke er forblevet uden Indflydelse paa den tyske økonomiske Litteratur, som ser Dagens Lys i disse Aar. Mens man andre Steder fortrinsvis beskæftiger sig med Økonomiens Tidsdimen- sion, har der i Tyskland meldt sig et praktisk-politisk Behov for en Teori om Økonomiens Rumdimension. Planen til den foreliggende Bog blev lagt for ca. 10 Aar siden, men som Forfatteren selv siger i Forordet: »Damals konnte ich nicht ahnen, welche praktische Interesse diese Fragen heute finden würden, noch, dass die Grundhaltung des Buches, sein Bekenntnis zum Bodenständigen im weitesten Sinn, wofür ich damals noch glaubte kämpfen zu müssen, sich inzwischen so vollständig würde durchgesetzt haben«. Det er saaledes ikke uden en vis politisk Bekendelse, Forfatteren er gaaet til Værket.

Resultatet er blevet et Systemværk i Ordets egentligste Forstand, der tager sit Udgangspunkt i den i sin Oprindelse tyske »Standort-Lehre« og fører

Betragtningerne videre fra 1) »Standort« til 2) »Einfache Marktgebiete«, 3) »Gebietssysteme« og 4) »Grenzgebiete«, saaledes at Systematikken faar, hvad der tilkommer den. Størst teoretisk Værdi har utvivlsomt Bogens Afsnit III: »Handel«, i hvilken Forfatteren beskriver Ligevægten mellem de økonomiske Regioner og analyserer Virkningerne af Forstyrrelser i Ligevægten gennem dels Selvregulering via Vare- og Produktionsfaktorbevægelser, dels »Fremdregulierung« via Transfereringsmekanismens Indretning og Indgreb i Varernes og Produktionsfaktorernes Mobilitet. Kritikken af den klassiske Teori rammes paa dette Punkt ganske godt, idet Forfatteren paa-viser Uholdbarheden af en Teori, der arbejder med Begreber som generel Købekraft og gennemsnitlige Prisniveau-Bevægelser. Der ydes i det paagældende Afsnit desuden værdifulde Bidrag til Forstaaelsen af de interregionale Prisforskelle og den rumslige Konjunkturspredning, uden at man dog støder paa Problemstillinger og Resultater, som adskiller sig væsentligt fra, hvad en Forfatter som Ohlin allerede har givet i sin Bog om den interregionale og internationale Handel. Hovedvægten synes da ogsaa at være lagt paa en Systematisering og en Samling af de herhenhørende Problemer og Teorier til Brug for dem, der bevæger sig indenfor den anvendte Teoris Sfære. Og som saadan vil Værket utvivlsomt finde en interesseret Læsekreds baade i og udenfor Tyskland.

En væsentlig Mangel synes Bogen at have, forsaavidt som den kun periferisk berører de Problemer, der knytter sig til de internationale og interregionale direkte Kapitalinvesteringer. Der ligger her et delvis uudforsket Felt, hvis teoretiske Belysning utvivlsomt vilde kunne faa en frugtbringende Indvirkning paa hele Læren om de økonomiske Regioner og Forbindelsen dem imellem.

Arne Lund.